
Kjære kollega...

REDAKSJONELT

NYLENNAM

kolleg'a, en fl. kolle'g(a)er, lat., embetsbror, fagfelle, kallsfelle (1) Det er tid for å gjenreise ordene kollega og kollegialitet som stolte og positive begreper. Jo mer det stormer rundt legene som yrkesgruppe, desto viktigere ersamhold og fellesskap.

Kollegialitet er et ord med mange valører, og har i manges ører et tvilsomt innhold. Kollegialitet blant leger er iblant blitt oppfattet som et fordekt system av beskyttelse og fortielse, og nærmest som en trussel mot både pasienter og medarbeidere.

Det finnes utvilsomt eksempler på misforstått samhold mellom leger, og kollegialitet er ganske sikkert blitt påberopt som vikarierende motiv for å hindre at uheldige episoder skulle avdekkes. Slike høyst uønskede forhold må motarbeides, men ikke føre til at kollegialitet i sin alminnelighet kommer i vanry.

Kollegialitet er en verdifull egenskap ved legeyrket. Innsikt i og forståelse for andres yrkesutøvelse gjør det mulig både å kritisere og oppmuntre kolleger på en særlig kvalifisert måte. En amerikansk sosiolog som fulgte arbeidet ved en kirurgisk avdeling i 18 måneder, konkluderte med at det er både vanskeligere og viktigere å leve opp til dekollegiale krav til atferd enn å beherske de nødvendige tekniske ferdigheter som kirurg (2).

De fundamentale kollegiale dyder er ærlighet og åpenhet (3). En sterkere kollegialitet på dette grunnlaget vil tjene både leger og pasienter.

Kollegabegrepet symboliserer et fellesskap som verdsetter normer og en profesjonell rolleforståelse. I en stadig merspesialisert og fragmentert legestand gir den allmenne kollegialitet en felles faglig tilhørighet som det er god grunn til å ta vare på (s. 1139).

Kollegialitet handler også om samhold i foreningsmessig sammenheng. På vei inn i årets tariffoppgjør står Legeforeningen mer samlet enn på lenge (s. 1157, s. 1168).

Hjelp, råd og veiledning

De etiske regler for leger regulerer forholdet mellom kolleger, og det er mange, og gode, grunner til både å lese og følge disse reglene. Blant annet pålegges vi å ta opp tegn til faglig eller etisk svikt hos en kollega og til å kommunisere åpent og tillitsfullt med hverandre. "En lege skal vise kolleger og medarbeidere respekt og skal hjelpe, råde og veilede dem," lyder faneparagrafen for de positive kollegiale forpliktelser.

Tidsskriftet ønsker å være et kollegialt forum både i form og innhold. Det er derfor med glede og frimodighet vi innleder dette nummeret med ordene "kjære kollega", som et uttrykk for håpet om at vi nettopp kan formidle hjelp, råd og veiledning.

Kollegialitet er for øvrig noe som strekker seg ut over vanlig arbeidstid, og som også vedvarer etter pensjonsalder. Forholdene for og forholdet til eldre kolleger omtales i flere artikler i dette nummer av Tidsskriftet (s. 1064, s. 1137, s. 1120).

Lidelse og legekunst

Den vanskelig definerbare legekunsten er et sentralt element i fellesskapet mellom leger. I en kronikk på side 1134 drøfter Reidun Førde forholdet mellom refleksjon og håndverk i legeyrket.

Å lytte til og fortolke pasientens fortelling er en viktig del av legekunsten (s. 1092). Kommunikasjon med kreftpasienter er et eksempel på hvordan kunnskap og holdninger må kombineres i møtet med menneskelig lidelse (s. 1065, s. 1067).

Selv mord representerer en helt særegen form for lidelse. Med utgangspunkt i Vincent van Goghs liv og død diskuterer Lars Mehlum selv mord som resultatet av en prosess over lang tid (s. 1095).

Lidelse påføres dessverre også mennesker bevisst rundt om i verden, f.eks. som tortur. Tortur har medisinske konsekvenser (s. 1073), og vi trenger å bli minnet om at det er mulig å slåss mot denne ondskapen (s. 1063).

Litteratur om sorg og savn presenteres på side 1102, og flere bøker av, om og for leger omtales på side 1126.

Pasientens interesser og behov er det selvsagte utgangspunkt for all legevirksomhet. Utviklingen i synet på hypotyreose (s. 1089) viser hvordan forskning og fagutvikling gradvis gir oss mer forståelse og innsikt i tilpasningens beste.

Medisinen er mangfoldig, og i dette nummer av Tidsskriftet presenteres og diskuteres så ulike emner som lungehelse blant norske bønder (s. 1077), prionsykdommer (s. 1081), ikke-allergisk rhinitt (s. 1086) og forholdet mellom vitamin E og koronar hjertesykdom (s. 1109).

Helseminister Gudmund Hernes er på vei ut av tenkeboksen, selv om han foreløpig ikke vil røpe så mange av sineplaner - i hvert fall ikke til Tidsskriftet(s. 1122).

Det internasjonale perspektivet ivaretas blant annet gjennom en beretning fra Sør-Afrika (s. 1118).

Og som alltid er det mye mer å velge mellom.

God påske!

På vei inn i påskeferien kan vi også konstatere at det ikke bare er på FIFAs ranking over fotballandslag at Norgefaller nedover på listen. Utviklingen av middellevetiden hos nordmenn holder ikke tritt med land det er naturlig å sammenlikne seg med (s. 1061, s. 1104). Vi får trøste oss med minnene fra OL på Lillehammer for to år siden (s.1107).

God påske! Og vær forsiktig dersom du vil prøve deg på snøbrettkjøring(s. 1060). Neste nummer av Tidsskriftetutkommer 20. april 1996.

Magne Nylenna

LITTERATUR

1. Berulfsen B, Gundersen D. Fremmedordbok. Oslo: Kunnskapsforlaget, 1986.
2. Bosk CL. Forgive and remember. Managing medical failure. Chicago: University of Chicago Press, 1979.
3. Asmussen I. Kollegial adfærd. Ugeskr Læger 1996; 158: 190-1.

Publisert: 30. mars 1996. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 15. februar 2026.